

Ekoturizmin Kente Etkisi: Ulubey Kanyonları Örneği

The Effect of Ecotourism on the City: Ulubey Canyons Example

Abidin KEMEÇ¹, İsmail YILMAZ², Murat ÇAKIN³

¹Uşak Üniversitesi, Karahallı Meslek Yüksekokulu, Uşak

^{2,3}TC Millî Eğitim Bakanlığı, Uşak

ORCID:

A.K.: 0000-0001-9395-4118

İ.Y.: 0000-0003-4055-8693

M.Ç.: 0009-0002-9653-8018

Corresponding Author:

Abidin KEMEÇ

Email:

abidinkemec@gmail.com

Citation: Kemeç, A. Yılmaz, İ. ve Çakın, M. (2025). Ekoturizmin kente etkisi: Ulubey Kanyonları örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 15 (1), 97-110.

Submitted: 27.01.2025.

Accepted: 23.02.2025

Özet

Turizm, insanların yeni yerler görme isteği, dinlenme, eğlence, sportif aktivitelere katılım, sağlık, alışveriş, farklı kültürleri tanımak nedeniyle kısa süreliğine yurtiçi veya yurt dışına yaptıkları seyahat hareketidir. Çalışmanın amacı, dünyanın en büyük kanyonları arasında yer alan Ulubey Kanyonlarının ekoturizm bağlamında yöre turizmine ve yöre gelişimine etkisini belirlemektir. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sürecinde araştırma sahası incelenmiş Ulubey Kaymakamlığı, Uşak İl Kültür Turizm Müdürlüğü ve Ulubey Kanyonları işletme şirketi verileri araştırma sürecine katkı sağlamıştır. Araştırma bulguları, son yıllarda Uşak Valiliği ve Ulubey Kaymakamlığının yatırımlarıyla bölgeye gelen turist sayısında önemli bir artış olduğunu göstermektedir. Ayrıca Ulubey ilçe nüfusunun son yıllarda azalmaya başlaması kanyonlara gelen turistlerin bölgenin gelişimine etkisinin sınırlı olduğu araştırmada ulaşılan diğer önemli bir bulgudur. Çalışmanın sonuç ve değerlendirme kısmında, Ulubey Kanyonu vasıtasıyla oluşacak ekoturizm faaliyetlerinin kente katkılarının nasıl artabileceğine yönelik değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Ekoturizm, Kanyon Turizmi, Doküman İncelemesi

Abstract

Tourism is the movement of people travelling at home or abroad for short periods of time for the purpose of seeing new places, rest, entertainment, participation in sportive activities, health, and getting to know different cultures. The aim of this study is to determine the impact of Ulubey Canyons, the second largest canyon in the world, located within the borders of Ulubey district of Uşak province, on local tourism and local development in the context of ecotourism. Document analysis, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. During the research process, the research area was examined and the data of Ulubey District Governorship, Uşak Provincial Directorate of Culture and Tourism, Ulubey Canyons Management Company contributed to the research process. Research findings show that there has been a significant increase in the number of tourists coming to the region in recent years with the investments of Uşak Governorship and Ulubey District Governorate. In addition, the fact that the population of Ulubey district has started to decrease in recent years is another important finding of the research that the impact of tourists coming to the canyons on the development of the region is limited. In the conclusion and evaluation part of the study, evaluations were made on how the contribution of ecotourism activities to the city can be increased through Ulubey Canyon.

Keywords: Tourism, Ecotourism, Canyon Tourism, Document Review

1. GİRİŞ

Turizm, insanların günlük hayatın yorgunluğunu atmak için dinlenmek, eğlenmek, yeni yerleri görüp keşfetmek veya farklı toplumları ve kültürleri tanımak amacıyla belirli bir süreliğine yapmış oldukları seyahatlerdir. II. Dünya Savaşı sonrası dünya üzerinde güven ortamının artması ve insanların refah seviyelerindeki iyileşme turizmin daha da yaygınlaşmasını sağlamıştır. Günümüzde özellikle sanayi, teknoloji ve ticari gelişmeler sayesinde turizm süregelen bir alan haline gelmiştir. Bu durum ülkelerin turizm potansiyelini yerel/ulusal ölçekten çıkarıp küresel/uluslararası ölçeğe taşınmasını sağlamıştır.

Dünyada modernleşmesinin dönüştürdüğü yaşam biçimi, insanları çevresel sorunlar başta olmak üzere; yoğun iş hayatı, trafik, stres gibi çok sayıda sorunla karşı karşıya getirmiştir. Kentlerin bunaltıcı havasından, kalabalığından ve stresli yaşam ortamından uzaklaşıp bu sayede sağlığa ve zindeliğe kavuşabilmek için bu sorunlarla mücadele eden insanlar yılın veya haftanın yorgunluğunu atmak için yaşadıkları kentlerden uzaklaşıp kentlerin yakın çevresinde veya bölgelerindeki rekreasyon alanlarına yönelmektedirler (İbret ve Cansız, 2016). Dolayısıyla insanların doğaya olan özleminin artması nedeniyle rekreasyonel faaliyetler gün geçtikçe doğal alanlarda yoğunlaşmaktadır.

Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrili olup özellikle Akdeniz kıyılarında yaz mevsiminin başlamasıyla deniz, kum, güneş üçlüsü önemli derecede turist çekmektedir. Turizm faaliyetlerinin bütün yıla yayılmasını hedefleyen Türkiye'de yazın deniz turizmine alternatif olarak ekoturizm olarak bilinen yeni turizm türlerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Özellikle denize kıyısı olmayan kentsel ve kırsal alanların ekoturizm potansiyelleriyle bölgelerin kalkınması amaçlanmaktadır. Türkiye, doğal ve tarihi güzelliklerin yanında alternatif turizm faaliyetleri olarak önemli zenginliklere sahiptir. Bu bağlamda, yayla turizmi, dağcılık, kayak, trekking, akarsu turizmi (rafting), yaban hayatı gözlem, kamp karavan turizmi, bisiklet sürme, kanyon turizmi alternatif faaliyetlerinden birkaç tanesidir.

Alternatif turizm kapsamında, Türkiye'nin bulunduğu coğrafi konumu, sahip olduğu iklimi ve doğal bitki örtüsü, yeryüzü şekilleri, ırmakları, gölleri ve kültürel zenginliği gibi sahip olduğu alt yapı göz önüne alındığında geniş bir turizm destinasyonuna sahiptir (Ören ve Şahin, 2014:2). Bu turizm destinasyonlarından biri tanesi de kanyon turizmidir. Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde uzun yıllar akarsuların aşındırması ile oluşan kanyon vadiler bulunmaktadır. Sansarak Kanyonu, Yazılı Kanyon, İncesu Kanyonu, Köprülü Kanyon, Valla Kanyonu, İhlara Vadisi, Cehennem Deresi Kanyonu, Karanlık Kanyon, İnceğiz (Arapapıştı) Kanyonu, Kapıkaya Kanyonu, Saklıkent Kanyonu Türkiye'de yer alan kanyonlara örnek gösterilebilir. Türkiye'nin önemli kanyonlardan biri de Uşak ilinin Ulubey ilçesi sınırları içerisinde yer alan ve milli park olmaya aday olan Ulubey Kanyonu'dur. 2014 yılında turizme açılan kanyon, yurt içinden ve yurt dışından çok sayıda turist çekmektedir. Kanyon içerisinde yüksek bir noktaya sabitlenen kırılmaz cam malzemeden yapılmış cam terasın hizmete girmesiyle daha da ilgi çekici hale gelen Ulubey Kanyonu, son yıllarda seyahat acentaları tarafından yurt içi günübirlik veya paket turlara dahil edilerek turizme kazandırılmıştır.

Avrupa ülkeleri 1980'li yıllardan itibaren, küresel ısınmanın etkilerinin artmasıyla deniz turizminin öneminin azalacağını öngörmüş ve turizm sektöründeki alternatif turizm kaynaklarına yatırım yapmaya yönelmiştir. Türkiye'de ise, 21. yüzyılın başından itibaren alternatif turizm kaynaklarına yatırımlar yapılmaya başlanmıştır.

Araştırmada, Uşak ili Ulubey ilçesi sınırları içerisinde bulunan Ulubey Kanyonlarının yöre turizmine etkisini değerlendirmek ve bölgenin turizm popülerliğini arttırmak amacıyla önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Nitel araştırma yaklaşımının uygulandığı araştırmada, elde edilen

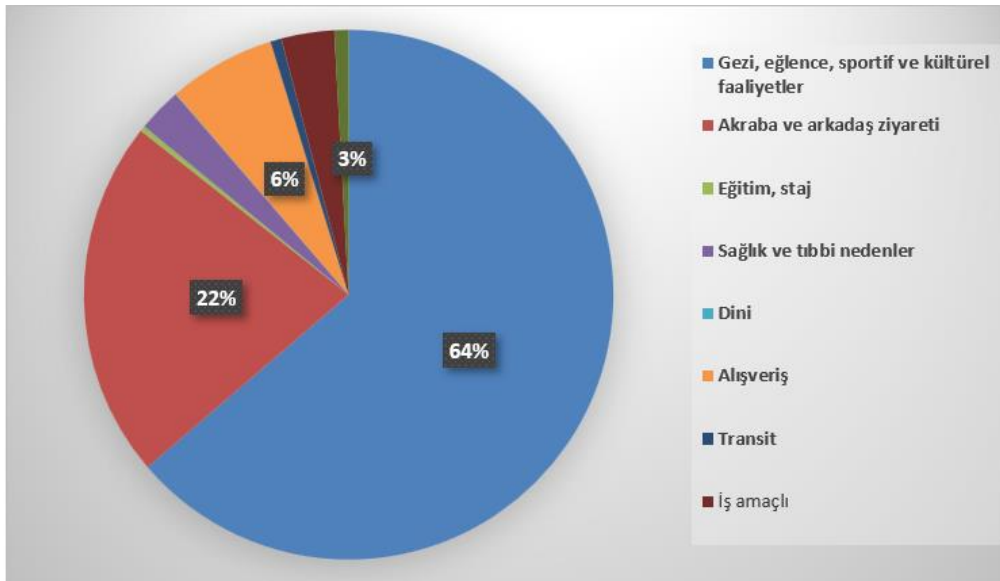
veriler doküman incelemesi yöntemi ile incelenmiştir. Ulubey kanyonlarının yöre turizmine etkisini ortaya koymak ve mevcut durumunun belirlenmesi amacıyla saha gezisi yapılmıştır. Çalışmanın sonuç ve öneriler kısmında ekoturizm bağlamında, Ulubey Kanyonlarının yöre turizmine etkisi değerlendirilerek bölgenin turizm potansiyelini arttırmak amacıyla yapılması gerekenler belirtilmiştir.

Çalışma beş bölümde kurgulanmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde, ekoturizm kavramının teorik yansımaları irdelenmiştir. İkinci bölümünde, kanyon turizminin tanımı; dünyada ve Türkiye’de yer alan kanyonlara ait genel bilgiler ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, araştırma alanına olan Ulubey Kanyonuna ait genel bilgiler, dördüncü bölümde, araştırma bulguları sunulmuştur. Çalışmanın beşinci bölümü olan sonuç ve değerlendirmeler bölümünde ise, ekoturizm bağlamında, Ulubey Kanyonlarının yöre turizmine etkisi değerlendirilerek bölgenin turizm potansiyelini arttırmak amacıyla yapılması gerekenler belirtilmiştir.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

2.1. Ekoturizm Kavramı

Turizm sektörü dünya üzerinde en çok gelişen ve ülke ekonomilerine en çok katkı sağlayan sektörlerden biri haline gelmiştir. Ülkeler yaptıkları turizm faaliyetleriyle ekonomik alanda milli gelirlerini arttırmayı hedeflemektedir (Bayer, 1992). Özellikle Türkiye’nin turizmden elde ettiği gelir milli gelir içerisindeki payı tatmin edicidir. Türkiye İstatistik Kurumu turizm istatistikleri verilerine göre; Türkiye’ye 2023 yılında 57,077 milyon kişi ziyaret ederken 55,874 milyar dolar turizm geliri elde etmiştir. Geliş nedenine göre ziyaretçilerin dağılımına incelendiğinde (Bknz. Grafik 1) gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetler %64 oranı ile en yüksek seviyededir. İkinci sırada ise, akraba ve arkadaş ziyareti yer almaktadır (%22).

Grafik 1. Geliş Nedenine Göre Ziyaretçiler 2023 Yılı

Kaynak: (TÜİK, 2023)

Ekoturizm kavramı ilk olarak Ceballos-Lascurain (1987:14) tarafından önerilmiştir. Ceballos-Lascurain, ekoturizmin “*korumayı teşvik eden, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel nüfusun faydalı bir şekilde aktif sosyoekonomik katılımını sağlayan doğanın tadını çıkarmak ve takdir etmek için nispeten bozulmamış doğal alanlara çevresel olarak sorumlu seyahat ve ziyaret*” olduğunu belirtmiştir.

Ekoturizm dünya çapında, çevreyi korurken ve yerel toplulukları desteklerken turizmin büyümesini teşvik etmenin yenilikçi ve sürdürülebilir bir yolu olarak tanınmaktadır (Pham ve Khanh, 2021).

Ekoturizm, düşük etkili, tüketime yönelik olmayan ve yerel odaklı olacak şekilde etik olarak yönetilen, kaynak temelli bir turizm biçimidir (Harishnaika vd., 2023). Das ve Chatterjee (2015) göre, ekoturizm korunan alanlar içinde ve çevresinde korumayı desteklemeye ve topluluklara gelir sağlamaya yönelik bir stratejidir. Weaver (2005) ise, ekoturizmi genel olarak doğal çekiciliklere odaklanan, yerel kalkınmaya katkıda bulunan, sürdürülebilir olan ve çevre eğitimi ve öğrenimi için fırsatlar sağlayan bir turizm şekli olarak tanımlanmaktadır.

Ekoturizm terimi, kuş gözlemciliği, kampçılık, macera turizmi, balina izleme, balıkçılık, kayak, arkeolojik araştırmalar ve daha fazlasını içeren geniş bir aktivite kategorisini ifade etmektedir. Dolayısıyla "ekoturizm" terimi geniş otlaklara, sulak alanlara, nehirlerle, ormanlara ve çevresel olarak korunan diğer bölgelere yapılan seyahatleri tanımlamak için kullanılmaktadır (Hosseini ve Paydar, 2021).

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu, ekoturizm kavramını *"çevreyi koruyan, yerel halkın refahını sürdüren, eğitimi içeren doğal alanlara yönelik sorumlu seyahat"* olarak tariflemiş ve ekoturizm ilkeleri belirlemiştir (Uluslararası Ekoturizm Topluluğu, 2024). Bu ilkeler;

- Kültürel ve çevresel farkındalığı ve doğaya saygıyı geliştirmek,
- Çevresel koruma amacıyla finansman sağlamak,
- Yurt içi ve yurt dışı ziyaretçiler için olumlu deneyimler sunmak,
- Yerel halk ve özel sektör için finansal faydalar sağlamak,
- Fiziksel, sosyal, psikolojik ve davranışsal etkileri minimize etmek,
- Yurt içi ve yurt dışı ziyaretçilere, siyasi, çevresel ve sosyal konulara karşı duyarlılığın artırılmasına yardımcı olmak,
- Düşük bütçeli tesisler inşa etmek ve çalıştırmaktır.

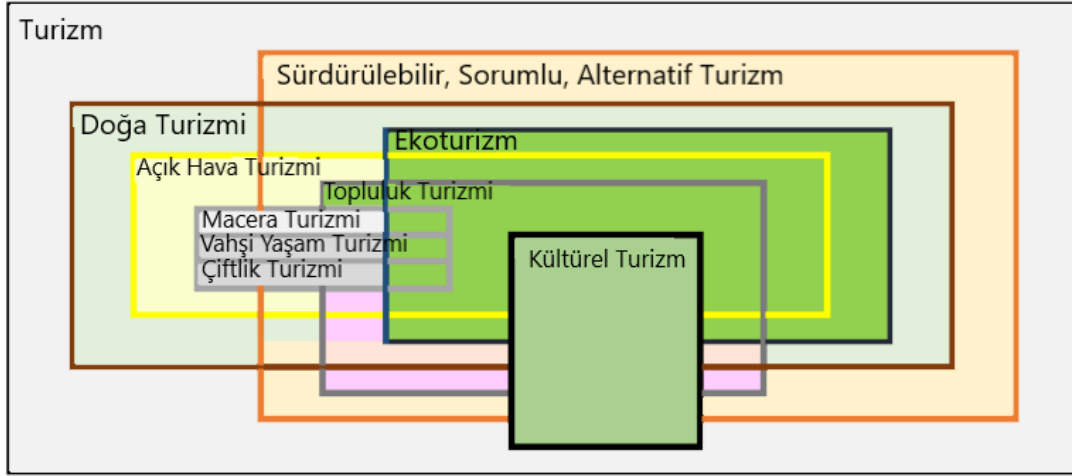
Son yıllarda ekoturizm önemli bir büyüme yaşamıştır (Tangeland ve Aas, 2011). Genellikle dünya çapında turizmde en hızlı büyüyen pazarlardan biri olarak tanımlanmaktadır (Ruhanen ve Axelsen, 2022). Sektör milyarlarca dolarlık küresel bir endüstriyi temsil etmekte (Balmford vd., 2015), birçok ülkede önemli bir döviz kazandırıcısı olarak kabul edilmektedir (Reynolds ve Braithwaite, 2001). Çok sayıda hükümet ekoturizm ile doğal alanları koruma, gelir elde etme ve korunan alanların yakınında yaşayan kişiler için istihdam fırsatları yaratma amacı gütmektedir (Brett, 2018; Holland vd., 2022). Ekoturizm, işletmelere, yerel topluluklara ve korunan alanlara önemli gelir sağlamaktadır (Leung vd., 2018).

Alternatif bir turizm uygulaması olarak ekoturizm, özellikle sürdürülebilir turizm olarak kabul edilen, doğal kaynaklar, kültürel miras ve kırsal geçim arasındaki simbiyozu deneyimlemek için doğal alanların ziyaret edilmesini içerir.

Ekoturizm, turistlerin meraklarını gidermelerine ve manzara, bitki örtüsü, fauna veya yerel yaşam alanları hakkında bilgi edinmelerine ve yerel topluluğa daha yakın bir şekilde dahil olmalarına olanak tanımaktadır (Kiper, 2013). Doğa temelli turizm olan ekoturizm, manevi zenginleşme, bilişsel gelişim, yansıma veya rekreasyon yoluyla turiste doğayla ve ekosistemlerin çeşitliliği ile temas gibi faydalardan yararlanma fırsatı veren, soyut olarak tanımlanan kültürel bir hizmet olarak kabul edilmektedir (Kim vd., 2019). Bir başka tanıma göre ekoturizm, bölgenin biyolojik türlerini ve doğal ortamı korumanın yanı sıra bölgeyi tanıtarak yerel halkın kalkınmasını amaçlamaktadır (Angelica vd., 2010). Ayrıca yazarlar ekoturizmin; çevresel mirasın korunması, yerel istihdam yaratılması, kültürel değerlerin muhafaza edilmesi, bio çeşitliliğin korunması, doğa temelli olması gibi çeşitli yönlerine vurgu yaparak tanımlamalara gitmiştir (Mahravan, 2012; Ankaya, Balık ve Aslan, 2018; Akın, 2016; Özkök ve Çoban, 2009, Özbek, 2002; Kasalak, 2015).

Ekoturizmin diğer turizm türleriyle ilişkisi Şekil 1'de verilmiştir. Şekil 1'de, en kapsamlı alan gri fonda gösterilen turizm alanıdır. Turizm alanıyla en geniş bağlantısı olan tür sürdürülebilir,

sorumlu, alternatif turizmdir. Bu şekilde ekoturizm yeşil fonda gösterilmektedir. Ekoturizm, doğa turizminin ve sürdürülebilir, sorumlu ve alternatif turizmin bir parçasıdır. Macera, vahşi yaşam ve çiftlik turizmi olmak üzere açık hava turizmi ile kesişmektedir (Wilson vd., 2014).

Şekil 1. Ekoturizmin ve Diğer Turizm Türleri ile İlişkisi

Kaynak: Wilson vd., 2014'e referans ile yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

2.2. Kanyon Turizmi

Günümüzde yeryüzü şekilleri arasında en dikkat çeken alanlardan biri de kanyonlardır. Kanyonlar, oluşum özellikleri sayesinde alternatif turizm etkinliklerinden biri haline gelmiştir. Kanyon turizmi, ekonomik, sosyokültürel ve çevresel katkılar sunma potansiyelinden dolayı ekoturizm ile doğrudan bağdaşmaktadır. Alternatif turizm faaliyetlerinden olan kanyon turizm, dünyada ve ülkemizde çeşitli faaliyetlerin yapılabileceği geniş bir alandır. Bisiklet, kamp, rafting, fotoğraf çekme, dağcılık, doğa yürüyüşü (trekking), manzara seyretme vb. faaliyetler kanyon turizmi içinde yapılan etkinliklerdir (Akpınar ve Bulut, 2010:1580).

Dünyanın en çok turist çeken, en ünlü kanyonlarından olan Antilop Kanyonu ve Büyük Kanyon (Grand Canyon) Amerika Birleşik Devletleri sınırları içerisindeki Arizona eyaletinde yer almaktadır. Büyük Kanyon, 466 km uzunluğunda, 400 m ila 2,4 km genişliği arasında, 1600 m derinliğinde dünyanın en büyük kanyonu özelliğine sahiptir. ABD dışında da dünyanın farklı noktalarında da kanyonlar yer almaktadır. Namibya'da bulunan dünyanın en geniş kanyonlarından biri olan Fish River Kanyonu'nu, Çin'de yer alan Dünya Kültür Mirası listesindeki Wulingyuan Kanyonu'nu, Meksika'daki Copper Kanyonu'nu, Fransa'da bulunan Verdon Vadisi bu kanyonlardan bazılarıdır (İbret ve Cansız, 2016:109).

Türkiye'de farklı yeryüzü şekilleri görülmektedir. Bu yeryüzü şekillerinden biri olan kanyonların ülkemizde önemli bir turizm değeri vardır. Ülkemizin farklı bölgelerinde uzun yıllar boyunca akarsu aşındırması ile oluşan vadiler ve kanyonlar bulunmaktadır.

Türkiye'de en çok turist çeken ve en popüler olan kanyonların özellikleri ikincil kaynaklardan taranarak Tablo 1'de sunulmuştur. Türkiye'de çeşitli kentlerde, uzunluğu, genişliği ve derinliği farklı ölçeklerde çok sayıda kanyon bulunmaktadır. Uzunluk açısından ilk sırada Ulubey Kanyonu yer alırken ikinci sırada Köprülü Kanyon bulunmaktadır. Genişlik özelinde kanyonlar sıralandığında Ulubey Kanyonu en geniş kanyon olurken 200 m genişlik ile İhlara Vadisi ikinci sıradadır. Türkiye'nin en derin kanyonu olan Valla Kanyonunu 600 m derinlik ile Karanlık Kanyon, 300 m derinlik ile İncesu Kanyonu takip etmektedir (Türkiye Kültür Portalı, 2025).

Tablo 1. Türkiye'de Bulunan Bazı Kanyonlar ve Özellikleri

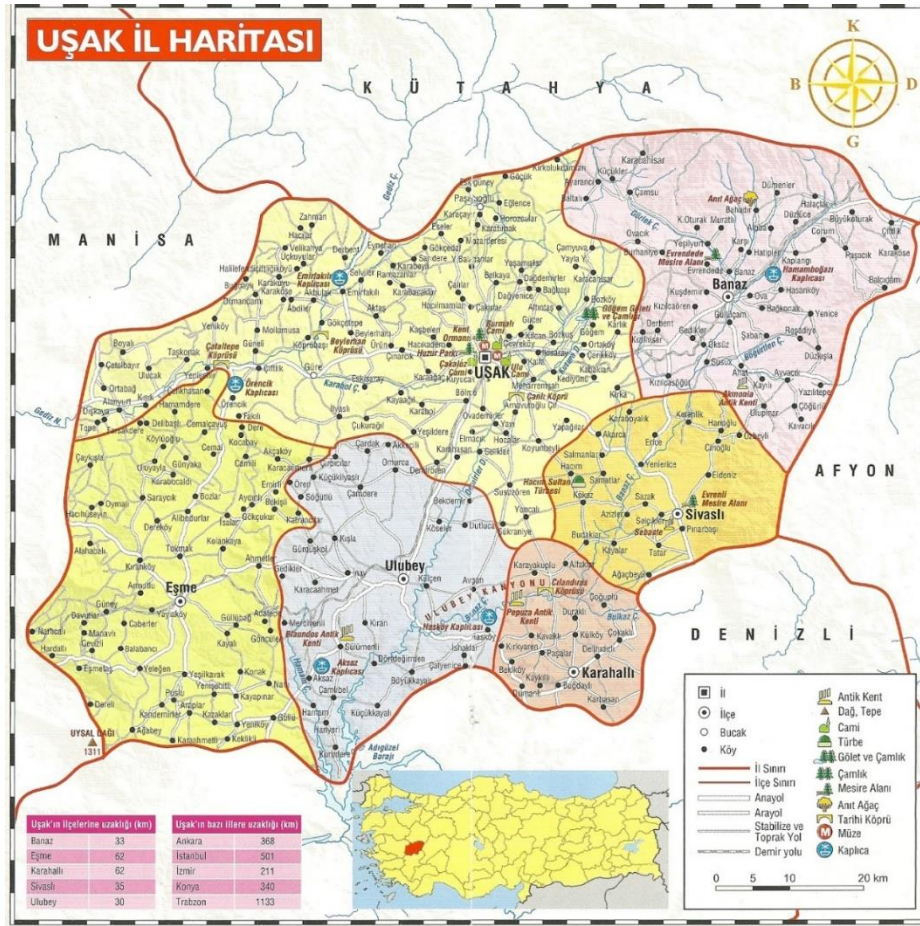
Kanyon Adı (İl)	Uzunluk (km)	Genişlik (m)	Derinlik (m)
Ulubey Kanyonu (Uşak)	75	500	170
Köprülü Kanyon (Antalya)	25	-	100
Kapıkaya Kanyonu (Adana)	20	-	200
Ihlara Vadisi (Aksaray)	18	200	150
Saklıkent Kanyonu (Muğla)	18	-	200
İncesu Kanyonu (Çorum)	12,5	40-50	300
Valla Kanyonu (Kastamonu)	12	50	800-1000
Karanlık Kanyon (Erzincan)	9	-	600
İnceğiz (Arapapıştı) Kanyonu (Denizli)	6	-	380
Cehennem Deresi Kanyonu (Artvin)	0,5	70	6

Kaynak: Türkiye Kültür Portalı, 2025'e referans ile yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

3. ÇALIŞMA ALANI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Ulubey ve çevresinde yapılan arkeolojik kazılarda ilçenin MÖ 4000'den beri yerleşim yeri olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bölgeye ilk önce Hititler, daha sonra ise Frigler ve Lidyalılar hâkim olmuştur. Lidyalılar başkentleri Sard kentinden başlayarak Mezopotamya'ya kadar uzanan gölgede ticareti geliştirmek amacıyla yaptıkları Kral Yolu'nun bir kısmı Ulubey ilçesinden geçmektedir. Lidyalılardan sonra bölgeye sırasıyla Pers İmparatorluğu, Büyük İskender İmparatorluğu, Bizans devleti, Anadolu Selçuklu Devleti, Germiyanogulları Beyliği ve Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu bölge 1953 yılında Uşak'ın il olmasıyla buraya bağlı bir ilçe olmuştur (Ulubey Kaymakamlığı, 2024a).

Araştırma alanı olan Ulubey ilçesi, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümünde yer almaktadır. Uşak İlının idari sınırları içerisinde kalan bu ilçenin toplam yüzölçümü 798 km² olup kuzeyde Uşak merkez, batıda Eşme, doğuda Karahallı, güneyde Denizli'nin Çal ve güneybatıda da Denizli'nin Güney ilçeleri ile sınır komşusudur. Kanyonun bulunduğu yer Ulubey İlçesine 1 km; Uşak merkeze 29 km; Ankara- İzmir asfaltına 33 km uzaklıktadır. Ayrıca araştırma bölgesi yaklaşık olarak İzmir'e 210 km; Ankara'ya 400 km; İstanbul'a ise, 450 km mesafededir (Bkz Şekil 2).

Şekil 2. Uşak İl Haritası

Kaynak: Uşak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024

Ulubey ilçesi deniz seviyesinden 750 m yükseklikte olup 794 km² yüzölçümüne sahiptir. İç Anadolu Bölgesi'nin iç kesimlerde görülen Karasal iklim ile Ege Bölgesi'nde görülen Akdeniz iklimi arasında ılıman bir geçiş iklimine sahip olup kışları karasal iklim kadar soğuk değil, Akdeniz iklimi kadar da ılık değildir. Bölgenin temmuz ayı sıcaklık ortalaması 25,3 C° ocak ayı sıcaklık ortalaması 3,6 C° ve yıllık sıcaklık ortalaması 13,7 C°'dir. Yükselti olarak diğer yerlerden düşük olması ve daha güneyde yer alması nedeniyle Ulubey İlçesinin Uşak ve diğer ilçelere göre ortalama sıcaklığı daha yüksektir. Bölgenin bitki örtüsü meşe ve ardıçlardan oluşan ormanlar, maki, kızılçam ve bozkırlardan oluşmaktadır (Ulubey Kaymakamlığı, 2024a).

Ulubey İlçesinin 2007- 2023 dönemine ait; toplam nüfus, erkek nüfusu, kadın nüfusu ve 2007 baz yılına göre nüfustaki değişim verileri Tablo 2'de sunulmuştur. 2007 yılında Ulubey İlçesinde 7513 erkek, 7802 kadın olmak üzere toplamda 15315 kişi ikamet etmekteyken toplam kişi sayısı 2023 yılında 12025'e düşmüştür. Tablo verileri dikkate alındığında son on yedi yılda ilçe nüfusunda azalma eğilimi görülmüştür. 2007 yılı baz alındığında, 2011 yılında toplam nüfus 1061; 2016 yılında 2180; 2021 yılında 3060; 2023 yılında ise 3290 kişi azalmıştır. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde 2023 yılı verilerine göre nüfusun %50,14'ü kadın ve %49,86'sı erkektir.

Tablo 2. Ulubey İlçesi Nüfus Bilgileri

Yıl	Değişim	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2023	-3290	12025	5995	6030
2022	-3291	12024	5974	6050
2021	-3060	12255	6044	6211
2020	-2965	12350	6154	6196
2019	-2667	12648	6238	6410
2018	-2360	12955	6384	6571
2017	-2505	12810	6329	6481
2016	-2180	13135	6423	6712
2015	-1944	13371	6571	6800
2014	-1668	13647	6739	6908
2013	-1294	14021	6907	7112
2012	-1121	14192	7004	7184
2011	-1061	14254	7043	7205
2010	-731	14584	7210	7369
2009	-399	14912	7351	7561
2008	-39	15276	7525	7751
2007	0	15315	7513	7802

Kaynak: TÜİK, 2024

İlçede nüfusun %37'si kentlerde, %63'ü de köylerde yaşadığı için ekonominin büyük kısmı tarım ve hayvancılığa dayanmakta olup halkın büyük çoğunluğu çiftçilikle uğraşmaktadır. “Yetiştirilen tarımsal ürünlerin başında, buğday, arpa, nohut, tütün, haşhaş, üzüm, armut, elma ve susam gelmektedir. Ulubey ilçesinde çalışır durumda olan sanayi tesisi bulunmamaktadır. Küçük ölçekte un fabrikaları ile ilçenin ve kırsal kesimin ihtiyacını karşılayan atölye çapında tamir, mermer, demirci ve marangoz atölyeleri mevcuttur (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı; Ulubey Kaymakamlığı, 2019a).

3.1. Ulubey Kanyonu Tabiat Parkı

Ulubey ve Karahallı ilçeleri sınırları içerisinde bulunan Ulubey Kanyonlarının uzunluğu 75 km, genişliği 500 m, derinliği 170 m olup ABD'nin Arizona eyaletinde yer alan Büyük Kanyon'dan sonra dünyanın en büyük ikinci kanyonudur (Zafer Kalkınma Ajansı, 2011).

Ulubey Kanyonu, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından, kaynak suları ve derelerin bulunması, arkeolojik ve tarihi değerleri barındırması, sahip olduğu jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri nedeniyle tabiat parkı olarak ilan edilmiştir (Aydın Çolakoğlu, 2022). Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (2025)'ne göre tabiat parkı, bitki örtüsü ve yabani hayvan özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın eğlenmesi ve dinlenmesine uygun doğal alanlardır.

Ulubey Kanyonu, Banaz ve Ulubey (Değirmen Deresi) akarsuları üzerinde bulunmakta olup 3.zamanın sonu 4.zamanın başlarına kadar geçen oluşum sürecinde dikey tektonik hareketlerden etkilenmiş ve günümüzde Ege Bölgesi'nde yer alan Horst-Graben yapı şekline sahiptir. Ayrıca Ulubey Kanyonunun oluşumunda, Büyük Menderes Grabeninin çökmesi sonucu ortaya çıkan karstik oluşumlar etkili olmuştur. Büyük Menderes Grabeninin de gerçekleşen üçten fazla çökmeye aşındırma hareketleri başlamış Ulubey ve Banaz çayı geçtiği yerleri yontarak derin menderes vadiler oluşturmuştur. 2019 yılı itibariyle tabiat park statüsünde bulunan Ulubey Kanyonunun turizme kazandırılmasıyla; doğa yürüyüşü, kamp, karavan, fotoğraf çekimi, botanik, mağara vb. alternatif turizm faaliyetleri başlamıştır (Ören ve Şahin, 2014: 10).

Fotoğraf 1. Ulubey Kanyonları Uydu Görüntüsü

Kaynak: Google Earth, 2024

Fotoğraf 2. Ulubey Kanyonu Genel Görünüm

Kaynak: Fotoğraf yazarlar tarafından çekilmiştir.

3.2. Araştırma Bulguları

Bölgede turizm faaliyetlerini arttırmak amacıyla Ulubey Kaymakamlığı tarafından 2015 yılında hizmete açılan Kanyon Cam Teras Park kapsamında 302m² büyüklüğünde bir kafeterya, 135m² büyüklüğünde ve yerden 150 m yüksekte camdan oluşan seyir terası yaptırılmıştır. Cam terasta metrekareye düşen ağırlık 801,2 kg.'dır. Camlar 30 mm kalınlığında ve kurşungeçirmez özelliğe sahiptir. Bölgeye turist çekmek ve bilinirliğini artırma amacıyla her yıl Ulubey Kanyon Kültür ve Turizm Festivali düzenlenmektedir. Ayrıca, 2016 yılında 10 adet yöresel ürün satış reyonu yapılmıştır (Ulubey Kaymakamlığı 2024b).

Fotoğraf 3. Ulubey Kanyonlu Cam Teras

Kaynak: Fotoğraf yazarlar tarafından çekilmiştir.

Gelen turist sayısını arttırmak için Uşak valiliği, Ulubey kaymakamlığı ve Ulubey belediyesi tarafın bölgeye yatırımlar devam etmektedir. Bu yatırımlardan bir diğeri ise kanyon bölgesine 100 m²'lik "Ters Ev" inşa edilmesidir. Kanyon girişine yakın bir konumda bulunan bu yapı bölge gelenler tarafından ziyaret edilmektedir.

Fotoğraf 4. Ulubey Kanyonlu Ters Ev

Kaynak: Fotoğraf yazarlar tarafından çekilmiştir.

Uşak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre Uşak İl merkezi 2019 yılı içerisinde 104792, 2020 yılı içerisinde ise 58031 turist ağırlamıştır. Clandıras Köprüsü, Taşyaran Vadisi Tabiat Parkı, Blaundus Antik Kenti, Pepuza Antik Kenti, Atatürk Müzesi, Uşak Arkeoloji Müzesi ve Ulubey Kanyonları il içindeki önemli sayıda turist çeken yerlerdir. Ulubey Kanyonlu 2013 yılından itibaren tabiat parkları statüsünde olup bölgenin işletmesi Ulubey Kaymakamlığı tarafından ihale yoluyla işletim şirketine verilmektedir. Ulubey Kaymakamlığı ve kanyonlu işleten şirketin 2020 verilerine göre kanyona son altı yılda yaklaşık 550 bin turist gelmiştir. 2020 yılı içerisinde Covid-19 pandemisi nedeniyle üç ay kapalı kalan Ulubey Kanyonlu yaklaşık 25 bin kişi ziyaret etmiştir. 2024 yılında ise Ulubey kanyonunu yaklaşık 300 bin kişi ziyaret etmiştir (Anadolu Ajansı, 2025).

Ulubey Kanyonlarına Uşak Ulubey karayolu ile kolay şekilde ulaşım bulunmaktadır. Gelen turistin gezi sonra yemek yiyeceği restoran ve kafe bulunmaktadır. Ayrıca kanyon içerisinde çeşitli yöresel hediyelerin satıldığı mağazalar bulunmaktadır.

Kanyonu işleten şirket verileri göre, 06.09.2019 tarihinde yapılan Ulubey Kanyonları -Cam Seyir Terası ve Restoran İhalesi sonucu idare tarafından belirlenen Cam Teras giriş ücretleri 2022 yılında 5 TL, 2023 yılında 7,50 TL olurken 2024 yılında 20 TL olarak belirlenmiştir.

Ulubey Kanyonlarında manzara seyri dışında da çeşitli ekoturizm faaliyetleri yapılmaktadır. Çalışma sahası ve yakın çevresinde dağcılık, trekking, yaban hayatı ve kuş gözlemciliği, kamp karavan turizm, fotoğraf vb. alternatif turizm faaliyetleri yapmak mümkündür. Ayrıca son yıllarda evlenen çiftlerin fotoğraf çekimlerini burada yapmak istemeleri bölgenin tanınırlığını arttırmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ulubey ilçesi ve kanyonları doğal ve beşerî imkânlarıyla ülkemizin ekoturizm potansiyeli yüksek olan bölgelerinden biridir. Kanyon, farklı etkinlikler yapmak isteyen tüketicilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek potansiyele sahiptir. Bölgenin ilçe merkezine bir km mesafede oluşu ve uşaktan ulaşım imkânı olması bölgeye gelecek turistler için olumlu bir unsurdur. Kanyonlarda turizm faaliyeti yıl boyu sürdürülebilir olup özellikle yaz aylarında ziyaretçi sayısı artmaktadır. Son yıllarda bölgeye gelen turist sayısı artsa da yörede yaşayan yerli halk bu turizm faaliyetini ekonomik kazanca dönüştürememiştir. İlçe nüfusunun yıldan yıla azalması ve ilçede turistin zaman geçirebileceği kafe ve restoran gibi yerlerin olmayışı bu dönüşümün olmayışının ana sebeplerindendir.

Son yıllarda Uşak valiliği, Ulubey Kaymakamlığı ve Ulubey belediyesinin yapmış olduğu yatırımlarla bölgenin ulusal ve uluslararası bilinirliğini arttırmıştır. Özellikle 2015 yılında cam terasın yapılması ile artan turizm faaliyetleri ters ev yapılması, festivaller düzenlenmesi, kamp, dağcılık, yürüyüş vb. aktivitelerin artmasıyla bölgeye gelen turist sayısı her yıl artmaktadır. İl içerisinde gelen toplam turistin kanyonları daha fazla ziyaret etmesi amacıyla bölgede yapılacak yatırımlar ve reklamlarla daha da artırılması hedeflenmektedir.

Araştırmada elde edilen veriler ışığında bölgenin yöre turizmine etkisini arttırmak amacıyla öneriler şu şekildedir:

- Her türlü alternatif turizm faaliyetlerine daha fazla önem ve imkân verilebilir.
- Ulusal ve uluslararası yazılı, görsel medya kullanılabilir. Ayrıca bölgenin tanınırlığını arttırmak amacıyla reklam, dizi, sinema gibi çekimler yapılabilir.
- İçerik üreticileri (youtuber, sosyal medya fenomenleri) gibi geniş bir kitleye sahip kişilere bölgenin tanıtımı yaptırılabilir.
- Kanyon bölgesinin her zaman temiz tutulmasıyla çevre kirliliğinin önüne geçilebilir. Bunun için uyarı levhası, çöp kovası, temizlik elemanları sayısı artırılabilir.
- Yöre halkına ve esnafına turizm faaliyetleri hakkında eğitim verilerek onların desteği alınarak turist-yöre halkı kaynaştırılabilir.
- Turizm alanına gelecek yerli veya yabancı turistlerin bölgenin oluşumu, tarihi, aktiviteler vb. hakkında bilgi sahibi olması için görevli personel edinilebilir.
- Bölgede turistin daha fazla zaman geçirebileceği kafe ve restoran, yöresel ürünler sayısı ve çeşitliliği artırılabilir.
- Bölgenin doğal yapısı bozulmadan konaklama imkanları artırılmalı tur operatörleri düzenlenebilir.
- Doğa sevenlere kamp karavan kurulacak alanda su, elektrik, tuvalet vb. ihtiyaçları karşılanabilir.

- Bölgede doğa sevenler için kanyon içerisinde yürüyüş alanları, dağ tırmanma, rafting, balonla havadan bakma gibi etkinlikler yapılabilir.
- İdari yöneticiler tarafından düzenlenecek festival, sergi gibi etkinliklerle yöre kültürü tanıtımına daha fazla önem verilebilir.
- Bölgede uygulanacak alternatif ve sürdürülebilir turizm faaliyetleri kırsal kalkınmaya katkı sunabilir. Yöre halkının çalışabileceği çeşitli iş alanlarının oluşturulması bölgenin ekonomik imkânlarını arttırmasını imkân verebilir. Bu durum bölge dışına yapılan göçü engelleyebilir hatta bölgenin göç almasını sağlayabilir.

Çalışmada, iki tür sınırlılığa gidilmiştir. İlk sınırlılık konu seçiminde olmuştur. Sadece ekoturizmin yöre turizmine ve yöre gelişimine etkisini belirlemek amaçlanmıştır. İkinci sınırlılık ise araştırma alanının belirlenmesinde yapılmıştır. Bu doğrultuda çalışma kapsamı olarak Ulubey Kanyonları tercih edilmiştir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda ekoturizm konusunda çok sayıda araştırma alanı belirlenerek bu alanlar arasında çeşitli karşılaştırmalar yapılarak değerlendirmelerde bulunulabilir.

KAYNAKÇA

- Akın, A. (2016). Ekoturizm Alanlarının Değerlendirilmesi ve Ekoturizmin Uygulanabilirliğinin Araştırılması (Gaziantep Örneği), *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 6(2): 25-31 ISSN: 2146-5843, E-ISSN: 2146-0078.
- Akpınar E. Bulut Y. (2010). *Ülkemizde Alternatif Turizm Bir Dalı Olan Ekoturizm Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları*, III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi, 20-22 Mayıs 2010.
- Allen, R. Long, P.T. Perdue, R.R. ve Kieselbach, S. (1988). The impact of tourism development on residents' perceptions of community life. *Journal of Travel Research*, 27 (1), 16-21.
- Anadolu Ajansı. (2024). *Ulubey Kanyonları Ziyaretçi Sayısı*, <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/ulubey-kanyonunu-2024te-yaklasik-300-bin-kisi-ziyaret-etti/3462605> [Erişim Tarihi: 17.02.2025].
- Almeyda, A. M. Broadbent, E. N. Wyman, M. S. ve Durham, W. H. (2010). Angelica, M. vd., (2010). Ecotourism impacts in the Nicoya Peninsula, Costa Rica, *International Journal of Tourism Research*. (12), 803-819.
- Ankaya, F. Ü. Balık, G. ve Aslan, B. G. (2018). Dünyada ve Türkiye'de Ekoturizm, Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Katkıları. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi*, 1(2), 69-72.
- Aydın Çolakoğlu, F. (2022). *Marka Kent Oluşturmada Kültürel Peyzaj Değerlerinin Belirlenmesi: Uşak Ulubey Örneği*. *Markalaşma Vizyonu Uşak Kenti*, Onsekiz Dilşen, Editör, Nobel, Ankara, 227- 248.
- Balmford, A. Green, J. M. Anderson, M. Beresford, J. Huang, C. Naidoo, R. ... ve Manica, A. (2015). Walk on the wild side: estimating the global magnitude of visits to protected areas. *PLoS biology*, 13(2).
- Brett, M. R. (2018). Tourism in the Kruger National Park: Past development, present determinants and future constraints. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 7(2), 1-28.
- Ceballos-Lascurain, H. (1987). The future of ecotourism, *Mexico Journal*, 13-14.
- Çilek, A. Berberoğlu, S. Ünal Çilek, M. Dönmez, C. (2019). Topografik özellikleri kullanarak arazi morfolojisi analizi: Uşak Ulubey Kanyonu örneği. *Bilge International Journal of Science and Technology Research*, 3 (Özel Sayı): 77-88.
- Das, M., ve Chatterjee, B. (2015). Ecotourism: A panacea or a predicament?. *Tourism management perspectives*, 14, 3-16.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. (2025). *Tabiat parkı tanımı*, <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/34/Temel-Kavramlar>, [Erişim Tarihi: 18.02.2025].
- Google Earth. (2024). *Ulubey Kanyonları Uydur Görüntüsü*, <https://earth.google.com/web/>. [Erişim Tarihi: 02.05.2024].

- Harishnaika, N. Arpitha, M. Ahmed, S. A. ve Ashwini, K. S. (2023). Geospatial investigation of site suitability for ecotourism development using AHP and GIS techniques in Uttara Kannada district, Karnataka state, India. *World Development Sustainability*, 3, 100114.
- Holland, K. K. Larson, L. R. Powell, R. B. Holland, W. H. Allen, L. Nabaala, M. ... ve Nampushi, J. (2022). Impacts of tourism on support for conservation, local livelihoods, and community resilience around Maasai Mara National Reserve, Kenya. *Journal of Sustainable Tourism*, 30(11), 2526-2548.
- Hosseini, S. M. ve Paydar, M. M. (2021). Discount and advertisement in ecotourism supply chain. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 26(6), 668-684.
- İbret, Ü.B. ve Cansız, E. (2016). Kanyon turizmi ve ekoturizm açısından değerlendirilmesi gereken bir yöre: Küre Ersizlerdere-Karacehennem kanyonu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (34), 107- 117.
- Kasalak, M.A. ve Akıncı, Z. (2015). *Evaluation of the impact of ecotourism on the local community*. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(1), 189-196.
- Kim, Y. Kim, C. K. Lee, D. K. Lee, H. W. ve Andrada, R. I. T. (2019). Quantifying nature-based tourism in protected areas in developing countries by using social big data. *Tourism Management*, 72, 249-256.
- Kiper, T. (2013). Role of ecotourism in sustainable development. InTech. M. Ozyavuz (Ed.), *Advances in landscape architecture*, IntechOpen, London.
- Leung, Y. F. Spenceley, A. Hvenegaard, G. Buckley, R. ve Groves, C. (2018). *Tourism and visitor management in protected areas: Guidelines for sustainability*, 27. Gland, Switzerland: IuCN.
- Mahvaran, A. (2012). *Eco-Tourism and it sarchitecture: a methodological framework for assessing progress towards sustainable development*. Unpublished Doctoral Dissertation. Victoria University of Wellington.
- Özbek, H. (2002). *Turizmin Çeşitlendirilmesinde Doğal Kaynaklarımız ve Ornito Turizm Yeri*, T.C. Turizm Bakanlığı II. Turizm Şurası Bildirisi, Cilt:1, Ankara.
- Özkök F. ve Çoban, Ö. (2009). "Ekoturizmmi Ekoterörizm mi?" 10. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, 21-24 Ekim, Mersin, Ankara: Detay Yayıncılık, Ankara, s.596.
- Pham, H. S. T. ve Khanh, C. N. T. (2021). Ecotourism intention: the roles of environmental concern, time perspective and destination image. *Tourism Review*, 76(5), 1141-1153.
- Reynolds, P. C. ve Braithwaite, D. (2001). Towards a conceptual framework for wildlife tourism. *Tourism management*, 22(1), 31-42.
- Ruhanen L. ve Axelsen M. (2022). Ecotourism. Buhalis, D. (Ed.). *Encyclopedia of tourism management and marketing*. Northampton, MA, USA: Edward Elgar Publishing. 27-31.
- Şahin, R. ve Ören, V. E. (2014). Alternatif turizm kapsamında Uşak-Ulubey Kanyonu'nun SWOT analizi. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi (UHBAB)*, 3(7).
- Tangeland, T. ve Aas, Ø. (2011). Household composition and the importance of experience attributes of nature based tourism activity products—A Norwegian case study of outdoor recreationists. *Tourism Management*, 32(4), 822-832.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024). Ulubey İlçe Nüfusu, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> [Erişim Tarihi: 08.05.2024].
- Türkiye Kültür Portalı. (2025). Türkiye Kanyonları, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/genel/gezilecekkyer>, [Erişim Tarihi: 17.02.2025].
- Ulubey Kaymakamlığı. (2024a). *Ulubey Tarihi*, <http://www.ulubey.gov.tr/tarihimiz>, [Erişim Tarihi: 22.12.2020].
- Ulubey Kaymakamlığı. (2024b). *Ulubey Kanyonları ve Cam Teras*, <http://www.ulubey.gov.tr/ulubey-kanyonlari>. [Erişim Tarihi: 22.12.2020].
- Uluslararası Ekoturizm Topluluğu. (2024). *Ekoturizm tanımı*, <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism/>. [Erişim Tarihi: 05.05.2024].

Ekoturizmin Kente Etkisi: Ulubey Kanyonları Örneği

- Uşak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2024). *Uşak İl Haritası*, <https://usak.ktb.gov.tr/TR-160596/usak-haritasi.html>. [Erişim Tarihi: 8.05.2024].
- Weaver, D. B. (2005). Comprehensive and minimalist dimensions of ecotourism. *Annals of tourism research*, 32(2), 439-455.
- Wilson, S. Sagewan-Alli, I. ve Calatayud, A. (2014). *The ecotourism industry in the Caribbean: A value chain analysis*. Inter-American Development Bank.
- Yücel, C. (2002). Turizmde yükselen değeri: Ekoturizm. *TÜRSAB Dergisi*, 219, 1-7.
- Zafer Kalkınma Ajansı. (2011). *Ulubey Kanyonlarının Alternatif Turizm Potansiyeli Turizm Fiziksel Planlaması Projesi*, <https://dokuman.zafer.gov.tr/uiassets/filemanagement/B%C4%B0LG%C4%B0BANKASI/usak/ulubey-kanyonlarinin-alternatif-truzim-potansiyeli-turizm-fiziksel-planlamasi-projesi-arastirma-raporu.pdf>. [Erişim Tarihi: 12.05.2024].